

Presentació

La qualitat de l'educació escolar està associada a diversos factors. Un dels que la condicionen més fortament és la pràctica professional d'aquells qui tenen l'encàrrec jurídic-normatiu i el deure social de vetllar perquè el funcionament dels centres escolars i la feina d'aquells que hi treballen compleixin els requisits d'eficiència, satisfacció, equitat i justícia social. I que, al mateix temps, han d'assumir la complexa tasca d'acompanyar i donar assistència pertinent als centres escolars perquè avancin en el camí de la millora.

Al nostre país, els inspectors i inspectores d'educació constitueixen el grup professional que desenvolupa aquesta delicada tasca en els nivells educatius no universitaris. Diferents estudis i anàlisis, que s'esmentaran en aquest número de la revista, i també el pes de les evidències, acrediten que els efectes del seu treball resulten essencials per a la promoció de pràctiques educatives congruents amb els requisits que assenyalàvem. I que, així mateix, un compliment poc diligent afavoreix conductes directives i docents reaccionàries, conservadores i resistents als canvis i a les innovacions en els centres escolars. Els equips d'inspecció, juntament amb altres de suport extern als centres escolars –d'assessoria psicopedagògica, d'atenció i assistència social, etc.– constitueixen un dispositiu de serveis que considerem imprescindible.

En aquest monogràfic sobre la inspecció, per cert «inspecció» o «supervisió»? (amb les connotacions que acompanyen a una i altra noció), abordem l'estudi d'un tema d'interès que resulta recurrent i que suscita sempre interessants controvèrsies. Proposem recuperar, actualitzades, noves anàlisis, reflexions i avenços respecte a assumptes sobre els quals, malgrat el pas del temps, es manté sempre un alt valor d'actualitat. I que són rellevants, ja que es relacionen amb els elements que constitueixen un model d'inspecció. És a dir, amb els principis que estableixen: (i) la seva identitat professional (reconeixement de l'especificitat de la seva funció, autonomia i autoritat); (ii) estatus (accés: requisits i procediments, renovació i cessament i categoria professional); (iii) compliment (atribucions, rols, funcions i tasques), i (iv) desenvolupament professional (formació específica prèvia, formació permanent i promoció).

De manera més precisa, el propòsit inicial d'aquest número monogràfic és aprofundir en l'anàlisi i la comprensió del compliment professional d'aquest col·lectiu. Si els inspectors i inspectores són una peça clau per aconseguir una escola que millora, orientada cap a l'equitat, què és el que fa que les pràctiques d'inspecció resultin eficients i satisfactòries per als qui en reben els efectes i per als mateixos inspectors i inspectores? Quines maneres de tractar el suport als centres resulten més pertinents per afavorir l'eficiència, la satisfacció, l'equitat i la justícia social entre ells? Quin paper juguen els prejudicis i els estereotips sobre la inspecció i els qui l'exerceixen, que estan en l'imaginari de docents i directius? Quina influència tenen aquests prejudicis en la relació que estableixen amb els inspectors i inspectores? On troben els inspectors els obstacles més determinants per dur a terme una acció professional pertinent? Quin paper assignen les autoritats educatives a aquest col·lectiu professional? En quin model d'inspecció se sosté aquest paper?

Per il·lustrar aquestes i altres reflexions hem aconseguit la contribució de diverses persones, la majoria amb acreditat coneixement i trajectòria professional al voltant de l'exercici i l'estudi de la inspecció, així com del compliment de tasques directives sobre aquest col·lectiu professional. S'ha procurat reunir aportacions de contextos diferents, l'espanyol i el llatinoamericà, més precisament experiències a l'Argentina i a Mèxic, amb l'objectiu d'analitzar el tema objecte d'estudi des de diferents òptiques i cultures i de diferenciar les nostres aportacions d'altres més consuetudinàries i reiterades entre nosaltres, de caràcter més eurocèntric.

Informes d'investigacions, recopilacions d'experiències fonamentades i documentades, i un text a manera d'assaig concorren en aquestes pàgines amb la pretensió d'enriquir l'estudi d'aquest tema i d'oferir un petit avenç en el coneixement disponible.

Inés Aguerrondo, des de la seva profusa experiència a Llatinoamèrica, i més especialment a l'Argentina, ens proposa interessants anàlisis i reflexions que tracten d'explicar i resoldre tres grans qüestions: la politització davant de la professionalització del cos d'inspecció; la bretxa entre l'administratiu i el pedagògic, i l'aparent contradicció entre les tasques de control i les d'assessorament. Tot això dins d'un panorama de canvis en les polítiques públiques actuals que pretenen revisar i actualitzar el paper de la supervisió per passar de la simple administració dels sistemes educatius a la de conduir els processos de la millora de la qualitat en totes les unitats escolars.

Coincideix amb les preocupacions que comunica Jesús Rul, qui, des de l'experiència i l'anàlisi del cas espanyol, identifica els problemes més rellevants i els reptes de futur d'aquest col·lectiu professional i assenyalava les complexes relacions entre la inspecció i el poder polític instal·lat en les autoritats educatives com el problema principal que cal resoldre. I, com a conseqüència, les repercussions d'aquestes relacions en l'autonomia professional dels inspectors i inspectores, i en el sentit i el significat de les seves funcions.

L'article de Margarita Zorrilla exposa una reflexió teòrica amb suport empíric sobre la transformació de la supervisió escolar vista com una funció

essencial dels sistemes educatius. La situa com un dispositiu privilegiat per promoure la millora a les escoles. Identifica un conjunt de lliçons apreses, a partir de la seva experiència a Aguascalientes (Mèxic) i enumera els problemes que queden per resoldre.

Finalment, els informes de dues investigacions complementen el panorama. La que presenta Patricia Silva, centrada en l'estudi de l'exercici de la funció inspectora en el context de Catalunya, orientada a dilucidar, analitzar i interpretar especialment les tasques orientades al suport pedagògic als centres escolars. I la que comuniquem juntament amb els professors Juan José González i Paulino Carnicero, que planteja el desenvolupament professional a partir de la capacitació, incidint en la identificació i l'anàlisi de les necessitats formatives dels supervisors i supervisores de quatre estats mexicans.

Som conscients que el compendi que oferim no és exhaustiu. No som capaços d'abastar i tractar altres assumptes i enfocaments d'indubtable interès que puguin ser trobats a faltar. Ens permetem animar-los a la lectura d'aquestes pàgines i a millorar i completar amb les seves aportacions i suggeriments tot el que va quedar pendent. Els esperem amb interès.

Serafín Antúnez (Universitat de Barcelona. Espanya)

Patricia Silva (Universitat Autònoma de Barcelona. Espanya)

Coordinadors del tema central monogràfic

